

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет будівництва і архітектури

А.П. ЛІЗУНОВА

НОРМАТИВНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ

Конспект лекцій
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 193 «Геодезія та Землеустрій»
освітня програма «Землеустрій та кадастр»

Київ 2024

УДК 351

Рецензент М.Ю. Михальова, кандидат технічних наук, доцент

Затверджено на засіданні навчально-методичної ради КНУБА, протокол № 3 від 28 листопада 2024 року.

В авторській редакції

Лізунова А.П.

Нормативно-технічне забезпечення діяльності: конспект лекцій / А.П. Лізунова – К.: КНУБА, 2024. – 40 с.

Розглянуто основні принципи теоретичних та практичних знань щодо нормативного та технічного забезпечення ведення Державного земельного кадастру. Особлива увага надається вивченню питань технічного захисту інформації та вимог технологічного забезпечення виконавців робіт із землеустрою.

Призначено для здобувачів II-го рівня вищої освіти спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій»

УДК 351

© А.П. Лізунова 2024

© КНУБА, 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Лекція 1. Загальні поняття про роботи із землеустрою	5
Лекція 2. Нормативне забезпечення набуття права власності на земельні ділянки	10
Лекція 3. Нормативне забезпечення порядку купівлі-продажу землі	15
Лекція 4. Контроль за дотриманням вимог земельного законодавства землевласниками та землекористувачами	19
Лекція 5. Захист інформації Державного земельного кадастру	24
Лекція 6. Технічний захист інформації Державного земельного кадастру	28
Лекція 7. Нормативні документи технічного захисту інформації.....	30
Лекція 8. Сертифікація інженерів-землепорядників	34
ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО КОНТРОЛЮ.....	38
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	39

ВСТУП

Загальні положення

Метою дисципліни є надання студентам теоретичних та практичних знань щодо нормативного та технічного забезпечення ведення Державного земельного кадастру. Особлива увага надається вивченню питань технічного захисту інформації та вимог технологічного забезпечення виконавців робіт із землеустрою.

Компетенції студентів, що формуються в результаті засвоєння дисципліни

Інтегральна Компетентність (ІК)	ІК Здатність розв'язувати задачі прикладного, дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері геодезії та землеустрою.
Загальні компетентності	ЗК01. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК04. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК05. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації..
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК02. Здатність критично осмислювати сучасні проблеми і перспективні напрями розвитку геодезії та землеустрою та суміжних галузей знань. СК03. Здатність ефективно застосовувати теорії, принципи та технології математики, природничих, технічних, соціальних, економічних наук при розв'язанні комплексних задач геодезії та землеустрою. СК07. Здатність організовувати діяльність та ефективно керувати складними та/або непередбачуваними робочими процесами у сфері геодезії та землеустрою. СК09. Здатність розробляти і застосовувати нові стратегічні підходи до вирішення проблем у сфері геодезії та землеустрою

Лекція 1 Загальні поняття про роботи із землеустрою

Землеустрій - сукупність соціально-економічних та екологічних заходів, спрямованих на регулювання земельних відносин та раціональну організацію території адміністративно-територіальних одиниць, суб'єктів господарювання, що здійснюються під впливом суспільно-виробничих відносин і розвитку продуктивних сил.

Види робіт із землеустрою – обстежувальні, вишукувальні, топографо-геодезичні, картографічні, проектні та проектно-вишукувальні роботи, що виконуються спеціалістами з метою складання документації із землеустрою (ч. 1, ст. 1 Закону України Про землеустрій).

Відповідно до ст. 184 ЗКУ землеустрій передбачає:

- а) встановлення (відновлення) на місцевості меж адміністративно-територіальних одиниць, землеволодінь і землекористувань;
- б) розробку загальнодержавної і регіональних програм використання та охорони земель;
- в) складання схем землеустрою, розроблення техніко- економічних обґрунтувань використання та охорони земель відповідних адміністративно-територіальних одиниць;
- г) обґрунтування встановлення меж територій з особливими природоохоронними, рекреаційними і заповідними режимами;
- д) складання проектів відведення земельних ділянок;
- е) встановлення в натурі (на місцевості) меж земельних ділянок;
- ж) складання проектів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозмін, упорядкування угідь, а також розроблення заходів щодо охорони земель;
- з) розроблення іншої землевпорядної документації, пов'язаної з використанням та охороною земель;
- і) проведення топографо-геодезичних, картографічних, ґрунтових, геоботанічних та інших обстежень і розвідувань земель;
- ї) визначення самозалісених ділянок.

Замовниками документації із землеустрою можуть бути органи державної влади, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, органи

місцевого самоврядування, землевласники і землекористувачі, а також інші юридичні та фізичні особи.

Розробниками документації із землеустрою є: юридичні особи, що володіють необхідним технічним і технологічним забезпеченням та у складі яких працює за основним місцем роботи сертифікований інженер-землевпорядник, який є відповідальним за якість робіт із землеустрою; фізичні особи - підприємці, які володіють необхідним технічним і технологічним забезпеченням та є сертифікованими інженерами-землевпорядниками, відповідальними за якість робіт із землеустрою.

Замовники документації із землеустрою мають право:

- а) доручати розробникам виконання робіт із землеустрою;
- б) встановлювати наукові, технічні, економічні та інші вимоги до документації із землеустрою;
- в) визначати строк виконання робіт і порядок розгляду документації із землеустрою;
- г) визначати за погодженням із розробником документації із землеустрою вартість робіт із землеустрою і порядок їх оплати;
- г) виступати власником документації із землеустрою;
- д) проводити індексацію вартості виконаних робіт із землеустрою в порядку, встановленому законом;
- е) здійснювати контроль за виконанням робіт із землеустрою в порядку, встановленому законом.

Замовники документації із землеустрою за рахунок власних коштів мають право на вибір розробника та укладення з ним договору, якщо інше не передбачено законодавством України.

Замовники документації із землеустрою зобов'язані:

- а) виконувати всі умови договору, а в разі невиконання або неналежного виконання нести відповідальність, передбачену договором і законом;
- б) надавати вихідну документацію, необхідну для виконання робіт із землеустрою;
- в) проводити відповідно до закону на конкурсній основі відбір розробників документації із землеустрою, що розробляється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів;

г) прийняти виконані роботи та оплатити їх.

Розробники документації із землеустрою мають право:

а) виконувати роботи із складання документації із землеустрою;

б) погоджувати із замовником наукові, технічні, економічні та інші вимоги до документації із землеустрою, строк виконання робіт, їх вартість та порядок оплати;

в) безперешкодного доступу до об'єктів землеустрою;

г) вимагати зупинення робіт, що виконуються з порушенням документації із землеустрою і призводять до нецільового використання земель та їх псування;

г) вносити пропозиції щодо оновлення застарілої або розробки нової документації із землеустрою;

д) у процесі розробки документації із землеустрою, на підставі якої формуються відомості про об'єкти Державного земельного кадастру (у тому числі документації із землеустрою, яка одночасно є містобудівною документацією), одержувати від органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, юридичних та фізичних осіб інформацію про місце розташування таких об'єктів та їх характеристики (з урахуванням законодавства про користування інформацією, що становить державну таємницю).

Розробники документації із землеустрою зобов'язані:

а) дотримуватися законодавства України, що регулює земельні відносини, відносини у сфері охорони навколишнього природного середовища, оцінки впливу на довкілля, а також норм і правил при здійсненні землеустрою;

б) інформувати зацікавлених осіб про здійснення землеустрою;

в) виконувати всі умови договору;

г) виконувати роботи із складання документації із землеустрою у строк, передбачений договором. Максимальний строк складання документації із землеустрою, крім документації із землеустрою, яка одночасно є містобудівною документацією, не повинен перевищувати шести місяців з моменту укладення договору;

г) страхувати свою професійну відповідальність перед замовниками документації із землеустрою та третіми особами.

Розробники документації із землеустрою несуть відповідно до закону відповідальність за достовірність, якість і безпеку заходів, передбачених цією документацією.

У разі невиконання або неналежного виконання умов договору при здійсненні землеустрою, розробники документації із землеустрою несуть відповідальність, передбачену договором і законом.

Виконавці робіт із землеустрою не мають права складати документацію із землеустрою у разі, якщо:

- об'єктом землеустрою є земельні ділянки, що належать виконавцю робіт із землеустрою або особам, які працюють у його складі;
- особи, які працюють у складі виконавця робіт із землеустрою, мають родинні зв'язки із замовником робіт із землеустрою, або у юридичній особі, керівництво якої має родинні зв'язки із замовником;
- об'єктом землеустрою є земельні ділянки, що належать засновникам або учасникам виконавця робіт із землеустрою;
- замовником робіт із землеустрою є засновник або учасник виконавця робіт із землеустрою.

Топографо-геодезичні та картографічні роботи проводяться з метою створення і своєчасного поновлення планово-картографічної основи при здійсненні землеустрою в порядку, визначеному Законом України "Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність".

Інформаційний зміст і масштаб топографо-геодезичних та картографічних матеріалів визначаються з урахуванням використання цих матеріалів, детальності проектування, обстежень і вишукувань відповідно до закону.

Інвентаризація земель проводиться з метою встановлення місця розташування об'єктів землеустрою, їхніх меж, розмірів, правового статусу, формування земельних ділянок, виявлення земель, що не використовуються, використовуються нерационально або не за цільовим призначенням, виявлення і консервації деградованих сільськогосподарських угідь і забруднених земель, встановлення кількісних та якісних характеристик земель, необхідних для ведення Державного земельного кадастру, виявлення та виправлення помилок у відомостях Державного земельного кадастру, здійснення державного контролю за використанням та охороною земель і

прийняття на їх основі відповідних рішень органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

Ґрунтові, геоботанічні та інші обстеження земель при здійсненні землеустрою проводяться з метою отримання інформації про якісний стан земель, а також для виявлення самозалісених ділянок, земель, що зазнають впливу водної та вітрової ерозії, підтоплення, радіоактивного та хімічного забруднення, інших негативних явищ.

Бонітування ґрунтів проводиться з метою отримання показників для порівняння оцінки якості ґрунтів за їхніми основними природними властивостями.

Земельно-оціночні роботи при здійсненні землеустрою виконуються з метою визначення якісних характеристик, економічної цінності та вартості земель у порядку, встановленому законом.

Оцінка земель проводиться для порівняльного аналізу і прогнозу ефективності використання землі як природного ресурсу та основного засобу виробництва, а також при здійсненні цивільно-правових угод, для визначення розміру земельного податку, втрат лісогосподарського виробництва, справляння державного мита та в інших випадках, визначених законом.

Природно-сільськогосподарське районування земель при здійсненні землеустрою провадиться з метою обліку і відображення положення земель з урахуванням природних умов та агробіологічних вимог сільськогосподарських культур в єдиній системі класифікації.

Природно-сільськогосподарське районування земель при здійсненні землеустрою є основою для проведення оцінки земель, розробки схем землеустрою і техніко-економічного обґрунтування використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць і робочих проектів землеустрою.

Технічне забезпечення землеустрою базується на використанні засобів обчислювальної та інформаційної техніки, технічних засобів для виконання геодезичних та інших робіт.

Технологічне забезпечення землеустрою базується на використанні сучасних інформаційних технологій і систем для збору, ведення, контролю, накопичення, зберігання, поновлення, пошуку, перетворення, переробки, відображення, видачі й передачі даних.

Основою інформаційного забезпечення землеустрою є автоматизовані системи, призначені для обробки даних земельно-кадастрових, топографо-геодезичних та інших зйомок і дистанційного зондування, ведення земельної статистики, прогнозування, планування, проектування, картографування, організаційного управління.

Консалтингові послуги з питань землеустрою передбачають:

а) консультування власників землі та землекористувачів щодо раціонального використання та охорони земель;

б) надання інформації про результати досліджень щодо використання та охорони земель, запровадження і здійснення природоохоронних заходів тощо;

в) надання інформаційних послуг з питань земельного законодавства, здійснення цивільно-правових угод, оцінки земель, оподаткування, оренди та інших послуг щодо земельних ділянок;

г) надання сільськогосподарським товаровиробникам і громадянам практичної допомоги щодо складання бізнес-планів.

Консалтингові послуги землевласникам та землекористувачам надають юридичні особи незалежно від їх організаційно-правової форми господарювання і форми власності та фізичні особи, які здійснюють господарську діяльність у сфері землеустрою.

Лекція 2. Нормативне забезпечення набуття права власності на земельні ділянки

Правом власності є право особи на майно, яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб. Власникові належать права володіння, користування та розпоряджання своїм майном. На зміст права власності не впливають місце проживання власника та місцезнаходження майна.

Здійснення права власності:

– власник володіє, користується, розпоряджається своїм майном на власний розсуд.

– власник має право вчиняти щодо свого майна будь-які дії, які не суперечать закону. при здійсненні своїх прав та виконанні обов'язків власник зобов'язаний дотримуватися моральних засад суспільства.

– усім власникам забезпечуються рівні умови здійснення своїх прав.

– власність зобов'язує.

– власник не може використовувати право власності на шкоду правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію та природні якості землі.

– держава не втручається у здійснення власником права власності.

– діяльність власника може бути обмежена чи припинена або власника може бути зобов'язано допустити до користування його майном інших осіб лише у випадках і в порядку, встановлених законом.

– особливості здійснення права власності на культурні цінності встановлюються законом.

Підстави набуття права на землю із земель державної та комунальної власності передбачено статтею 116 Земельного кодексу України.

Громадяни та юридичні особи набувають права власності та права користування земельними ділянками із земель державної або комунальної власності за рішенням органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування в межах їх повноважень, визначених цим Кодексом або за результатами аукціону.

Набуття права власності громадянами та юридичними особами на земельні ділянки, на яких розташовані об'єкти, які підлягають приватизації, відбувається в порядку, визначеному частиною першою статті 128 Земельного Кодексу.

Набуття права на землю громадянами та юридичними особами здійснюється шляхом передачі земельних ділянок у власність або надання їх у користування.

Безоплатна передача земельних ділянок у власність громадян провадиться у разі:

а) приватизації земельних ділянок, які перебувають у користуванні громадян;

б) одержання земельних ділянок внаслідок приватизації державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій;

в) одержання земельних ділянок із земель державної і комунальної власності в межах норм безоплатної приватизації, визначених цим Кодексом.

Передача земельних ділянок безоплатно у власність громадян у межах норм, визначених Земельним Кодексом, провадиться один раз по кожному виду цільового призначення.

Земельні ділянки, які перебувають у власності чи користуванні громадян або юридичних осіб, передаються у власність чи користування за рішенням органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування лише після припинення права власності чи користування ними в порядку, визначеному законом.

У разі набуття права власності на об'єкт нерухомого майна (жилий будинок (крім багатоквартирного), іншу будівлю або споруду), об'єкт незавершеного будівництва, розміщений на земельній ділянці (крім земель державної, комунальної власності), право власності на таку земельну ділянку одночасно переходить від відчужувача (попереднього власника) такого об'єкта до набувача такого об'єкта без зміни її цільового призначення.

У разі набуття частки у праві спільної власності на об'єкт нерухомого майна (жилий будинок (крім багатоквартирного), іншу будівлю або споруду), об'єкт незавершеного будівництва право власності на земельну ділянку (крім земель державної, комунальної власності), на якій розміщено такий об'єкт, одночасно переходить від відчужувача (попереднього власника) такого об'єкта до набувача у розмірі належної відчужувачу (попередньому власнику) частки у праві спільної власності на такий об'єкт, крім випадку, коли попередньому власнику належала частка у праві спільної власності на земельну ділянку в іншому розмірі.

У разі набуття державою права власності на об'єкт нерухомого майна (жилий будинок (крім багатоквартирного), іншу будівлю або споруду), об'єкт незавершеного будівництва комунальної власності, розміщений на земельній ділянці комунальної власності, право власності на таку земельну ділянку одночасно переходить до держави без зміни її цільового призначення.

У разі набуття територіальною громадою права власності на об'єкт нерухомого майна (жилий будинок (крім багатоквартирного), іншу будівлю

або споруду), об'єкт незавершеного будівництва комунальної власності іншої територіальної громади, розміщений на земельній ділянці комунальної власності такої іншої територіальної громади, право власності на таку земельну ділянку одночасно переходить до територіальної громади, яка набуває у власність відповідний об'єкт, без зміни її цільового призначення.

Істотною умовою договору, на підставі якого набувається право власності (частки у праві спільної власності) на об'єкт нерухомого майна (жилий будинок (крім багатоквартирного), іншу будівлю або споруду), об'єкт незавершеного будівництва, пов'язаного з переходом права власності (крім державної, комунальної власності) на земельну ділянку або прав оренди, емфітевзису, суперфіцію земельних ділянок усіх форм власності, є кадастровий номер земельної ділянки, право на яку переходить у зв'язку з набуттям права власності на такий об'єкт.

Громадяни України мають право на безоплатну передачу їм у власність земельних ділянок із земель державної або комунальної власності в таких розмірах:

а) для ведення фермерського господарства - в розмірі земельної частки (паю), визначеної для членів сільськогосподарських підприємств, розташованих на території сільської, селищної, міської ради, де знаходиться фермерське господарство. Якщо на території сільської, селищної, міської ради розташовано декілька сільськогосподарських підприємств, розмір земельної частки (паю) визначається як середній по цих підприємствах. У разі відсутності сільськогосподарських підприємств на території відповідної ради розмір земельної частки (паю) визначається як середній по району;

б) для ведення особистого селянського господарства - не більше 2,0 гектара;

в) для ведення садівництва - не більше 0,12 гектара;

г) для будівництва і обслуговування жилого будинку, господарських будівель і споруд (присадибна ділянка) у селах - не більше 0,25 гектара, в селищах - не більше 0,15 гектара, в містах - не більше 0,10 гектара;

г) для індивідуального дачного будівництва - не більше 0,10 гектара;

д) для будівництва індивідуальних гаражів - не більше 0,01 гектара.

Розмір земельної ділянки, що передається безоплатно громадянину у власність у зв'язку з набуттям ним права власності на жилий будинок, не

може бути меншим, ніж максимальний розмір земельної ділянки відповідного цільового призначення, встановлений частиною першою цієї статті (крім випадків, якщо розмір земельної ділянки, на якій розташований будинок, є меншим).

Право власності на земельну ділянку, а також право постійного користування та право оренди земельної ділянки виникають з моменту державної реєстрації цих прав.

Право власності, користування земельною ділянкою оформлюється відповідно до Закону України "Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень".

Громадяни та юридичні особи, зацікавлені у придбанні земельних ділянок у власність, подають заяву до відповідного органу виконавчої влади або сільської, селищної, міської ради чи державного органу приватизації. У заяві зазначаються місце розташування земельної ділянки, її цільове призначення, розміри та площа, а також згода на укладення договору про оплату авансового внеску в рахунок оплати ціни земельної ділянки.

До заяви додаються:

а) документ, що посвідчує право користування земельною ділянкою (у разі його наявності), та документи, що посвідчують право власності на нерухоме майно (будівлі та споруди), розташоване на цій земельній ділянці (у разі наявності на земельній ділянці будівель, споруд);

б) копія установчих документів для юридичної особи, а для громадянина - копія документа, що посвідчує особу.

г) копія свідоцтва про реєстрацію постійного представництва з правом ведення господарської діяльності на території України - для юридичних осіб, створених та зареєстрованих відповідно до законодавства іноземної держави.

Підставою для відмови в продажу земельної ділянки є:

а) неподання документів, необхідних для прийняття рішення щодо продажу такої земельної ділянки;

б) виявлення недостовірних відомостей у поданих документах;

в) якщо щодо суб'єкта підприємницької діяльності порушена справа про банкрутство або припинення його діяльності;

г) встановлена цим Кодексом заборона на передачу земельної ділянки у приватну власність;

г) відмова від укладення договору про оплату авансового внеску в рахунок оплати ціни земельної ділянки.

Договір купівлі-продажу земельної ділянки підлягає нотаріальному посвідченню. Документ про оплату або про сплату першого платежу (у разі продажу земельної ділянки з розстроченням платежу) разом з договором купівлі-продажу є підставою для державної реєстрації права власності на таку земельну ділянку.

Продаж земельних ділянок, що перебувають у власності держави, крім земельних ділянок, на яких розташовані об'єкти, які підлягають приватизації, іноземним державам та юридичним особам, створеним та зареєстрованим відповідно до законодавства іноземної держави, здійснюється Кабінетом Міністрів України за погодженням з Верховною Радою України.

Продаж земельних ділянок, що перебувають у державній власності, на яких розташовані об'єкти, які підлягають приватизації, іноземним державам та юридичним особам, створеним та зареєстрованим відповідно до законодавства іноземної держави, здійснюється державними органами приватизації за погодженням з Кабінетом Міністрів України.

Продаж земельних ділянок, що перебувають у власності територіальних громад, іноземним державам та юридичним особам, створеним та зареєстрованим відповідно до законодавства іноземної держави, здійснюється відповідними радами за погодженням з Кабінетом Міністрів України.

Лекція 3. Нормативне забезпечення порядку купівлі-продажу землі

До основних нормативно-правових актів, які врегульовують процес купівлі-продажу земель відносяться:

Конституція України, яка визначає землю основним національним багатством українського народу, що перебуває під охороною держави

Земельний кодекс України, що є основним нормативно- правовим актом як загалом у сфері земельних правовідносин, так і щодо врегулювання процесів купівлі-продажу земель.

Цивільний кодекс України – визначає особливості укладання цивільно-правових угод щодо купівлі-продажу земель

Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» – визначає порядок державної реєстрації права власності на земельну ділянку.

Закон України «Про нотаріат» – визначає порядок та особливості посвідчення цивільно-правових угод щодо купівлі- продажу земель.

Закон України «Про Державний земельний кадастр» – визначає порядок обліку земельних ділянок в державній системі

Закон України «Про оцінку земель» – врегульовує відносини, пов’язані з процесом оцінки земель.

Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» – регулює відносини, що виникають у сфері державної реєстрації юридичних осіб, їхньої символіки (у випадках, передбачених законом), громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, фізичних осіб - підприємців та відокремлених підрозділів юридичної особи, утвореної відповідно до законодавства іноземної держави

Закон України «Про санкції» – визначає особливості застосування заборони на укладення правочинів з набуття у власність земельних ділянок.

Постанова Кабінету Міністрів України від 16 червня 2021 № 637 «Про затвердження Порядку здійснення перевірки відповідності набувача або власника земельної ділянки сільськогосподарського призначення вимогам, визначеним статтею 130 Земельного кодексу України».

Придбання земельної ділянки за договором купівлі- продажу, відповідно до статей 81-84 ЗКУ, є однією з підстав набуття права власності на землю в Україні.

Громадяни України набувають права власності на земельні ділянки на підставі:

- а) придбання за договором купівлі-продажу, ренти, дарування, міни, іншими цивільно-правовими угодами;
- б) безоплатної передачі із земель державної і комунальної власності;
- в) приватизації земельних ділянок, що були раніше надані їм у користування;
- г) прийняття спадщини;
- г) виділення в натурі (на місцевості) належної їм земельної частки (паю)

Іноземці та особи без громадянства можуть набувати права власності на земельні ділянки несільськогосподарського призначення в межах населених пунктів, а також на земельні ділянки несільськогосподарського призначення за межами населених пунктів, на яких розташовані об'єкти нерухомого майна, що належать їм на праві приватної власності.

Іноземці та особи без громадянства можуть набувати права власності на земельні ділянки відповідно до частини другої цієї статті у разі:

а) придбання за договором купівлі-продажу, ренти, дарування, міни, іншими цивільно-правовими угодами;

б) викупу земельних ділянок, на яких розташовані об'єкти нерухомого майна, що належать їм на праві власності;

в) прийняття спадщини.

Юридичні особи (засновані громадянами України або юридичними особами України) можуть набувати у власність земельні ділянки для здійснення підприємницької діяльності у разі:

а) придбання за договором купівлі-продажу, ренти, дарування, міни, іншими цивільно-правовими угодами;

б) внесення земельних ділянок її засновниками до статутного капіталу;

в) прийняття спадщини;

г) виникнення інших підстав, передбачених законом.

Територіальні громади набувають землю у комунальну власність у разі:

а) передачі їм земель державної власності;

б) відчуження земельних ділянок для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності відповідно до закону;

в) прийняття спадщини або переходу в їхню власність земельних ділянок, визнаних судом відумерлою спадщиною;

г) придбання за договором купівлі-продажу, ренти, дарування, міни, іншими цивільно-правовими угодами;

г) виникнення інших підстав, передбачених законом.

Держава набуває права власності на землю у разі:

а) відчуження земельних ділянок у власників з мотивів суспільної необхідності та для суспільних потреб;

б) придбання за договорами купівлі-продажу, дарування, міни, іншими цивільно-правовими угодами;

в) прийняття спадщини;

г) передачі у власність державі земельних ділянок комунальної власності територіальними громадами;

г) конфіскації земельної ділянки;

Право спільної часткової власності на земельну ділянку виникає:

а) при добровільному об'єднанні власниками належних їм земельних ділянок;

б) при набутті у спільну часткову власність земельної ділянки за цивільно-правовими угодами;

в) при прийнятті спадщини на земельну ділянку;

г) за рішенням суду;

г) в інших випадках, встановлених законом.

Власники земельних ділянок мають право: продавати або іншим шляхом відчужувати земельну ділянку, передавати її в оренду, заставу, спадщину, довірчу власність;

Укладення цивільно-правових угод, що передбачають перехід права власності на земельні ділянки, а також набуття права власності на земельні ділянки за такими угодами здійснюються відповідно до Цивільного кодексу України з урахуванням вимог цього Кодексу.

Купівля-продаж земельної ділянки здійснюється з дотриманням переважного права на її придбання. Переважне право на придбання земельної ділянки може бути передано його суб'єктом іншій особі, про що такий суб'єкт має письмово повідомити власника земельної ділянки.

Земельні ділянки сільськогосподарського призначення приватної власності можуть бути відчужені лише за договорами купівлі-продажу, дарування, довічного утримання (догляду), спадкового договору, міни, шляхом внесення до статутного (складеного) капіталу чи шляхом їх передачі у довірчу власність (у разі якщо відповідно до закону право власності особи, яка передала своє майно у довірчу власність, припиняється), чи шляхом звернення стягнення на них.

Угоди про перехід права власності на земельні ділянки укладаються в письмовій формі та нотаріально посвідчуються.

Угоди повинні містити:

- а) назву сторін (прізвище, ім'я та по батькові громадянина, назва юридичної особи);
- б) вид угоди;
- в) предмет угоди (земельна ділянка з визначенням місця розташування, площі, цільового призначення, складу угідь, правового режиму тощо);
- г) документ, що підтверджує право власності на земельну ділянку;
- г) відомості про відсутність заборон на відчуження земельної ділянки;
- д) відомості про відсутність або наявність обмежень щодо використання земельної ділянки за цільовим призначенням (застава, оренда, сервітути тощо);
- е) договірну ціну;
- є) права та обов'язки сторін;
- ж) кадастровий номер земельної ділянки;
- з) момент переходу права власності на земельну ділянку.

Нормативно-правова база України щодо визначення порядку купівлі-продажу землі від моменту прояву ініціативи однієї із можливих сторін угоди до моменту сплати вартості об'єкта угоди і реєстрації переходу права власності на нього включає земельне, цивільне, податкове та фінансове законодавство. Дотримання вимог кожного з них є важливим на відповідному етапі укладання договору купівлі-продажу земельної ділянки з огляду на достовірність процесу.

Лекція 4. Контроль за дотриманням вимог земельного законодавства землевласниками та землекористувачами

Відповідно до ст. 41 Конституції України діяльність власників землі та землекористувачів «не може завдавати шкоди правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію і природні якості землі».

Норми чинного земельного законодавства визначають не лише права, а й обов'язки землевласників та землекористувачів, закликаючи їх при цьому раціонально використовувати земельний фонд з метою його охорони та збереження для прийдешніх поколінь

Закон України № 962-IV від 19.06.2003 р. «Про охорону земель» поняття охорона земель визначає як «система правових, організаційних, економічних, технологічних та інших заходів, спрямованих на раціональне використання земель, запобігання необґрунтованому вилученню земель сільськогосподарського призначення для несільськогосподарських потреб, захист від шкідливого антропогенного впливу, відтворення і підвищення родючості ґрунтів, підвищення продуктивності земель лісового фонду, забезпечення особливого режиму використання земель природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення».

Об'єктом контролю за використанням та охороною земель є всі землі, що знаходяться в межах державного кордону України.

Контроль за використанням та охороною земель полягає в забезпеченні додержання органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями і громадянами земельного законодавства України.

Правову основу контролю за використанням та охороною земель в Україні складають: Конституція України; Земельний кодекс України; Кодекс України про адміністративні правопорушення; Кримінальний кодекс України; Закон України «Про державний контроль за використанням та охороною земель»; Закон України «Про виконавче провадження»; Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»; Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»; Наказ Мінагрополітики та продовольства України № 6 від 19.01.2017 року «Про затвердження Інструкції з оформлення державними інспекторами у сфері державного контролю за використанням та охороною земель і дотриманням вимог законодавства України про охорону земель матеріалів про адміністративні правопорушення»; Інші законодавчо-нормативні акти.

Основними завданнями державного контролю за використанням та охороною земель є:

- забезпечення додержання органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами земельного законодавства України;
- забезпечення реалізації державної політики у сфері охорони та раціонального використання земель;

- запобігання порушенням законодавства України у сфері використання та охорони земель, своєчасне виявлення таких порушень і вжиття відповідних заходів щодо їх усунення;

- забезпечення додержання власниками землі та землекористувачами нормативів у сфері охорони та використання земель, запобігання забрудненню земель та зниженню родючості ґрунтів, погіршенню стану рослинного і тваринного світу, водних та інших природних ресурсів.

Основними принципами здійснення державного контролю за використанням та охороною земель є:

- забезпечення раціонального використання та охорони земель як основного національного багатства, що перебуває під особливою охороною держави;

- пріоритет вимог екологічної безпеки у використанні земельних ресурсів над економічними інтересами;

- повне відшкодування шкоди, заподіяної довкіллю внаслідок порушення земельного законодавства України;

- поєднання заходів економічного стимулювання і відповідальності у сфері використання та охорони земель.

Державний контроль за використанням та охороною земель усіх категорій та форм власності здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин. Державний контроль за використанням та охороною земель також здійснюють виконавчі органи сільських, селищних, міських рад у межах повноважень, визначених законом, у разі прийняття відповідною радою рішення про здійснення такого контролю

Державний контроль за дотриманням вимог законодавства України про охорону земель здійснює центральний орган виконавчої влади, який забезпечує реалізацію державної політики із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів.

Громадський контроль за використанням та охороною земель здійснюється громадськими інспекторами, які призначаються центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних

відносин, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, відповідними органами місцевого самоврядування і діють на підставі положень, затверджених відповідно центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері земельних відносин, центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, відповідною радою.

Моніторинг родючості ґрунтів земель сільськогосподарського призначення та агрохімічну паспортизацію земель сільськогосподарського призначення проводить центральний орган виконавчої влади з питань аграрної політики.

Положенням Про Державну екологічну інспекцію України, затвердженим Постановою КМУ від 19.04.2017 р. № 275, визначено основні завдання контролю за дотриманням законодавства про охорону земель та надр:

- консервації деградованих і малопродуктивних земель;
- збереження водно-болотних угідь;
- виконання екологічних вимог під час надання у власність і користування, зокрема в оренду, земельних ділянок;
- здійснення заходів із запобігання забрудненню земель хімічними і радіоактивними речовинами, відходами, стічними водами;
- додержання режиму використання земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення, а також територій, що підлягають особливій охороні;
- додержання екологічних нормативів з питань використання та охорони земель;
- ведення будівельних, днопоглиблювальних робіт, видобування піску і гравію, прокладення кабелів, трубопроводів та інших комунікацій на землях водного фонду;
- установа та використання водоохоронних зон і прибережних захисних смуг, а також додержання режиму використання їх територій;
- використання та охорони надр;

Місцеві державні адміністрації здійснюють державний контроль згідно ст.16 ЗУ «Про місцеві державні адміністрації» та ст. 17 Земельного кодексу України. Органи місцевого самоврядування керуються ст. 33 ЗУ «Про місцеве самоврядування».

Фінансування та матеріальне забезпечення спеціально уповноважених органів виконавчої влади у сфері державного контролю за використанням та охороною земель здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету України.

Шляхи реалізації державного контролю за використанням та охороною земель визначені у статті 9 ЗУ «Про державний контроль за використанням та охороною земель»: проведення перевірок; розгляд звернень громадян та юридичних осіб; участь в роботі комісій по прийняттю в експлуатацію об'єктів, які споруджуються з метою підвищення родючості ґрунтів та забезпечення охорони земель (меліоративних систем, протиерозійних споруд, рекультивованих земель тощо); розгляд документації із землеустрою, пов'язаної з використанням та охороною земель; проведення моніторингу ґрунтів та агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення».

При проведенні державного контролю проводяться такі види контрольних заходів: планові; позапланові. Відповідно до ЗУ «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» «заходи державного нагляду (контролю) здійснюються у формі перевірок, ревізій, оглядів, обстежень та в інших формах, визначених законом».

Планові перевірки суб'єктів господарювання: «здійснюються відповідно до річних планів, що затверджуються органом державного нагляду (контролю) до 01 грудня року, що передує плановому.

Позапланові перевірки не передбачені планами роботи інспекційних органів. Виключний перелік підстав проведення позапланових контрольних заходів визначений частиною 1 статті 6 ЗУ «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».

За порушення земельного законодавства громадяни та юридичні особи несуть відповідальність: цивільну відповідальність (Стаття 211 Земельного кодексу України); адміністративну відповідальність (Стаття 52, 53, 53-1, 53-2, 54, 55, 56 Кодексу України про адміністративні правопорушення);

кримінальну відповідальність (Стаття 239, 239-1, 239-2, 240, 254 Кримінального кодексу України).

Лекція 5. Захист інформації Державного земельного кадастру

Згідно із Законом України «Про захист інформації в автоматизованих системах» захист інформації — це сукупність організаційно-технічних заходів і правових норм для запобігання заподіяння шкоди інтересам власника інформації чи АС та осіб, які користуються інформацією.

Забезпечення безпеки інформаційних технологій являє собою комплексну проблему, яка охоплює

- правове регулювання використання ІТ,
- удосконалення технологій їх розробки,
- розвиток системи сертифікації,
- забезпечення відповідних організаційно-технічних умов експлуатації.

Базовими принципами інформаційної безпеки є забезпечення цілісності інформації, її конфіденційності і водночас доступності для всіх авторизованих користувачів.

Основними випадками порушення безпеки інформації можна назвати такі:

- несанкціонований доступ;
- витік інформації;
- втрата інформації;
- підробка інформації;
- блокування інформації;
- порушення роботи ІС.

Причини настання зазначених випадків такі:

- збоїв обладнання;
- некоректна робота програмного забезпечення;
- навмисні дії сторонніх осіб;
- помилки обслуговуючого персоналу та користувачів;
- навмисні дії обслуговуючого персоналу та користувачів.

Комп'ютерними називають злочини, пов'язані з втручанням у роботу комп'ютера, і злочини, в яких комп'ютери використовуються як необхідні технічні засоби.

Серед причин комп'ютерних злочинів і пов'язаних з ними викрадень інформації головними є такі:

- швидкий перехід від традиційної паперової технології зберігання та передавання інформації до електронної за одночасного відставання технологій захисту інформації, зафіксованої на машинних носіях;
- широке використання локальних обчислювальних мереж, створення глобальних мереж і розширення доступу до інформаційних ресурсів;
- постійне ускладнення програмних засобів, що викликає зменшення їх надійності та збільшення кількості уразливих місць.

Серед основних статей варто виокремити такі:

- збитки, до яких призводить ситуація, коли співробітники організації не можуть виконувати свої обов'язки через непрацездатність системи (мережі);
- вартість викрадених і скомпрометованих даних;
- витрати на відновлення роботи системи, на перевірку її цілісності, на доробку уразливих місць тощо.

Захист інформації (англ. *Data protection*) — сукупність методів і засобів, що забезпечують цілісність, конфіденційність і доступність інформації за умов впливу на неї загроз природного або штучного характеру, реалізація яких може призвести до завдання шкоди власникам і користувачам інформації.

Захист інформації ведеться для підтримки таких властивостей інформації як:

Цілісність - неможливість модифікації інформації неавторизованим користувачем.

Конфіденційність - інформація не може бути отримана неавторизованим користувачем.

Доступність — полягає в тому, що авторизований користувач може використовувати інформацію відповідно до правил, встановлених політикою безпеки не очікуючи довше заданого (прийнятного) інтервалу часу.

Типологія конфіденційності

Конфіденційність адміністративна (mandatory confidentiality) — послуга безпеки, що забезпечує конфіденційність інформації відповідно до принципів керування доступом адміністративного.

Конфіденційність довірча (discretionary confidentiality) — послуга безпеки, що забезпечує конфіденційність інформації відповідно до принципів керування доступом довірчого.

Конфіденційність інформації (information confidentiality) — властивість інформації, яка полягає в тому, що інформація не може бути отримана неавторизованим користувачем і (або) процесом. Інформація зберігає конфіденційність, якщо дотримуються встановлені правила ознайомлення з нею.

Відповідно до властивостей інформації, виділяють такі загрози її безпеці: знищення; модифікація; *загрози доступності*: блокування; знищення; *загрози конфіденційності*: несанкціонований доступ (НСД); витік; розголошення.

Цілісність (англ. *integrity*) — внутрішня єдність, пов'язаність усіх частин чого-небудь, єдине ціле. В інформаційній системі — стан даних або інформаційної системи, в якій дані та програми використовуються встановленим чином, що забезпечує:

- стійку роботу системи;
- автоматичне відновлення у випадку виявлення системою потенційної помилки;
- автоматичне використання альтернативних компонентів замість тих, що вийшли з ладу.

Для інформаційної системи можна розглядати такі поняття як:

Цілісність даних (data integrity) — в інформаційній системі — стан при якому дані, що зберігаються в системі, в точності відповідають даним у вихідних документах; властивість, що має відношення до набору даних і означає, що дані не можуть бути змінені або зруйновані без санкції на доступ. Цілісність даних вважається збереженою, якщо дані не спотворені і не зруйновані (стерті).

Семантична цілісність даних (semantic data integrity) — стан даних, коли вони зберігають свій інформаційний зміст та однозначність інтерпретації в умовах випадкових впливів.

Цілісність інформації (information integrity) — властивість інформації, яка полягає в тому, що інформація не може бути модифікована неавторизованим користувачем і (або процесом). Інформація зберігає цілісність, якщо дотримуються встановлені правила її модифікації (видалення).

Цілісність бази даних (database integrity) — стан бази даних, коли всі значення даних правильні в тому сенсі, що відображають стан реального світу (в межах заданих обмежень по точності та часовій узгодженості) і підпорядковуються правилам взаємної не суперечливості. Підтримка цілісності бази даних включає перевірку цілісності і відновлення з будь-якого неправильного стану, яке може бути виявлено; це входить у функції адміністратора бази даних.

Цілісність системи (system integrity) — властивість системи, яка полягає в тому, що жоден її компонент не може бути усунений, модифікований або доданий з порушенням політики безпеки.

Цілісність адміністративна (mandatory integrity) — послуга безпеки, яка забезпечує цілісність інформації відповідно до принципів керування доступом довірчого.

Цілісність довірча (discretionary integrity) — послуга безпеки, яка забезпечує цілісність інформації відповідно до принципів адміністративного керування доступом.

Цілісність об'єкта (object integrity) — властивість об'єкта доступу, що характеризує його авторизований стан.

Цілісність договору Остаточність та цілісність договору (англ. *Integration clause, Entire contract*) — це правовий термін який позначає умову контракту, яка заявляє, що це буде повна і остаточна угода між сторонами. Цю умову часто поміщають в контрактах, зазвичай в кінці документу.

Доступність (англ. *Availability*) — властивість інформаційного ресурсу, яка полягає в тому, що користувач та/або процес, який володіє відповідними повноваженнями, може використовувати цей ресурс відповідно до правил, встановлених політикою безпеки не очікуючи довше заданого (прийнятного)

інтервалу часу. Суть властивості полягає в тому, що потрібний інформаційний ресурс знаходиться у вигляді, необхідному користувачеві, в місці, необхідному користувачеві, і в той час, коли він йому необхідний.

Лекція 6 Технічний захист інформації Державного земельного кадастру

Об'єктом технічного захисту є інформація, що становить державну або іншу передбачену законодавством України таємницю, конфіденційна інформація, що є державною власністю чи передана державі у володіння, користування чи розпорядження (інформація з обмеженим доступом, ІзОД)

Метою ТЗІ є запобігання витоку або порушенню цілісності ІзОД. Мета ТЗІ може бути досягнута побудовою системи захисту інформації, що є організованою сукупністю методів і засобів забезпечення ТЗІ

Технічний захист інформації здійснюється поетапно:

- 1 етап - визначення й аналіз загроз;
- 2 етап - розроблення системи захисту інформації;
- 3 етап - реалізація плану захисту інформації;
- 4 етап - контроль функціонування та керування системою захисту інформації.

Побудова системи захисту інформації Визначення й аналіз загроз

На першому етапі необхідно здійснити аналіз:

- об'єктів ТЗІ,
- ситуаційного плану,
- умов функціонування підприємства, установи, організації,
- оцінити ймовірність прояву загроз та очікувану шкоду від їх реалізації,
- підготувати засадничі дані для побудови окремої моделі загроз.

Джерелами загроз може бути:

- діяльність іноземних розвідок,
- а також навмисні або ненавмисні дії юридичних і фізичних осіб

Загрози можуть здійснюватися:

- технічними каналами, що включають канали побічних електромагнітних випромінювань і наводок, акустичні, оптичні, радіо-, радіотехнічні, хімічні та інші канали;
- каналами спеціального впливу шляхом формування полів і сигналів з метою руйнування системи захисту або порушення цілісності інформації;
- несанкційованим доступом шляхом підключення до апаратури та ліній зв'язку, маскування під зареєстрованого користувача, подолання заходів захисту для використання інформації або нав'язування хибної інформації, застосування закладних пристроїв чи програм та вкорінення комп'ютерних вірусів.

Розроблення системи захисту інформації.

На другому етапі слід здійснити розроблення плану ТЗІ, що містить організаційні, первинні технічні та основні технічні заходи захисту ІзОД, визначити зони безпеки інформації.

Організаційні заходи регламентують порядок інформаційної діяльності з урахуванням норм і вимог ТЗІ для всіх періодів життєвого циклу об'єкта ТЗІ.

Первинні технічні заходи передбачають захист інформації блокуванням загроз без використання засобів ТЗІ.

Основні технічні заходи передбачають захист інформації з використанням засобів забезпечення ТЗІ.

Заходи захисту інформації повинні:

- бути відповідними загрозам;
- бути розробленими з урахуванням можливої шкоди від їх реалізації і вартості захисних заходів та обмежень, що вносяться ними;
- забезпечувати задану ефективність захисту інформації на встановленому рівні протягом часу обмеження доступу до неї або можливості здійснення загроз.

Мінімально необхідний рівень захисту інформації забезпечують обмежувальними і фрагментарними заходами протидії найнебезпечнішій загрозі.

Підвищення рівня захисту інформації досягається нарощуванням технічних заходів протидії безлічі загроз.

Реалізація плану захисту інформації

На третьому етапі слід

- реалізувати організаційні, первинні технічні та основні технічні заходи захисту ІзОД,
- установити необхідні зони безпеки інформації,
- провести атестацію технічних засобів забезпечення інформаційної діяльності, технічних засобів захисту інформації, робочих місць (приміщень) на відповідність вимогам безпеки інформації.

Технічний захист інформації забезпечується

- застосуванням захищених програм і технічних засобів забезпечення інформаційної діяльності,
- програмних і технічних засобів захисту інформації та контролю ефективності захисту, які мають сертифікат відповідності вимогам нормативних документів або дозвіл на їх використання від уповноваженого Кабінетом Міністрів України органу,
- а також застосуванням спеціальних інженерно-технічних споруд, засобів і систем

Контроль функціонування та керування системою захисту інформації

На четвертому етапі слід

- провести аналіз функціонування системи захисту інформації,
- перевірку виконання заходів ТЗІ,
- контроль ефективності захисту,
- підготувати та видати засадничі дані для керування системою захисту інформації.

У разі потреби підвищення рівня захисту інформації необхідно виконати роботи, передбачені 1, 2 та 3 етапами побудови системи захисту інформації.

Порядок проведення перевірок і контролю ефективності захисту інформації встановлюється нормативними документами.

Лекція 7 Нормативні документи технічного захисту інформації

Нормативні документи розробляються в ході проведення комплексу робіт із стандартизації та нормування у галузі ТЗІ.

Нормативні документи повинні забезпечувати:

- проведення єдиної технічної політики;
- створення і розвиток єдиної термінологічної системи;
- функціонування багаторівневих систем захисту інформації на основі взаємопогоджених положень, правил, методик, вимог та норм;
- функціонування систем сертифікації, ліцензування й атестації згідно з вимогами безпеки інформації;
- розвиток сфери послуг у галузі ТЗІ;
- установа порядку розроблення, виготовлення, експлуатації засобів забезпечення ТЗІ та спеціальної контрольно-виміральної апаратури;
- організацію проектування будівельних робіт у частині забезпечення ТЗІ;
- підготовку та перепідготовку кадрів у системі ТЗІ.

Нормативні документи системи ТЗІ поділяються на:

- нормативні документи із стандартизації у галузі ТЗІ;
- державні стандарти та прирівняні до них нормативні документи;
- нормативні акти міжвідомчого значення, що реєструються у Міністерстві юстиції України;
- нормативні документи міжвідомчого значення технічного характеру, що реєструються уповноваженим Кабінетом Міністрів органом;
- нормативні документи відомчого значення органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Служба спеціального зв'язку та захисту інформації України надає перелік документів нормативно-правової бази, що забезпечує оцінювання захищеності інформації у галузі технічного захисту інформації, із визначенням чи становить ця інформація державну таємницю чи ні. (Таблиця1).

Таблиця 1

Найменування нормативно-правового акта, розпорядчого документа	Види послуг у галузі технічного захисту інформації
	оцінювання захищеності інформації усіх видів, у тому числі інформації

	що не становить державної таємниці.	що становить державну таємницю.
1	2	3
Закон України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах»	+	+
Указ Президента України від 27 вересня 1999 року № 1229 «Про затвердження Положення про технічний захист інформації в Україні»	+	+
Постанова Кабінету Міністрів України від 08 жовтня 1997 року № 1126 «Про затвердження Концепції технічного захисту інформації в Україні»	+	+
Постанова Кабінету Міністрів України від 19 жовтня 2016 року № 736 «Про затвердження Типової інструкції про порядок ведення обліку, зберігання, використання і знищення документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію»	+	+
1	2	3
Постанова Кабінету Міністрів України від 29 березня 2006 року № 373 «Про затвердження Правил забезпечення захисту інформації в інформаційних, електронних комунікаційних та інформаційно-комунікаційних системах»	+	+
Постанова Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2009 року № 869 «Про затвердження загальних вимог до програмних продуктів, які закуповуються та створюються на замовлення державних органів»	+	+
Постанова Кабінету Міністрів України від 13 березня 2002 року № 281 «Про деякі питання захисту інформації, охорона якої забезпечується державою»		+
Постанова Кабінету Міністрів України від 16 лютого 1998 року № 180 «Про затвердження Положення про забезпечення режиму секретності під час обробки інформації, що становить державну таємницю, в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах»		+

1	2	3
Наказ Центрального управління Служби безпеки України від 23 грудня 2020 року № 383 «Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 14 січня 2021 року за № 52/35674		+
Наказ Адміністрації Держспецзв'язку від 16 травня 2007 року № 93 «Про затвердження Положення про державну експертизу у сфері технічного захисту інформації», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 16 липня 2007 року за № 820/14087	+	+
Наказ Адміністрації Держспецзв'язку від 26 березня 2007 року № 45 «Про затвердження Порядку оновлення антивірусних програмних засобів, які мають позитивний експертний висновок за результатами державної експертизи в сфері технічного захисту інформації», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 10 квітня 2007 року за № 320/13587	+	+
Національний стандарт ДСТУ 3396.0-96 «Захист інформації. Технічний захист інформації. Основні положення»	+	+
Національний стандарт ДСТУ 3396.1-96 «Захист інформації. Технічний захист інформації. Порядок проведення робіт»	+	+
Національний стандарт ДСТУ 3396.2-97 «Захист інформації. Технічний захист інформації. Терміни та визначення»	+	+

Для створення комплексної системи захисту інформації, яка є власністю держави, або інформації з обмеженим доступом, вимога щодо захисту якої встановлена законом, використовуються засоби захисту інформації, які мають сертифікат відповідності або позитивний експертний висновок за результатами державної експертизи у сфері технічного та/або криптографічного захисту інформації. Підтвердження відповідності та проведення державної експертизи цих засобів здійснюються в порядку, встановленому законодавством.

Порядок проведення державної експертизи комплексних систем захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах і засобів технічного захисту інформації встановлюється Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації України.

Лекція 8 Сертифікація інженерів-землевпорядників

Склад Кваліфікаційної комісії затверджується наказом Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру (далі – Держгеокадастр). До складу Кваліфікаційної комісії включаються 10 осіб з числа висококваліфікованих фахівців, які є представниками Держгеокадастру, 5 осіб з числа представників навчальних закладів, 5 осіб з числа представників саморегульованих організацій у сфері землеустрою. Строк повноважень членів Кваліфікаційної комісії становить 7 років.

До повноважень Кваліфікаційної комісії належать:

- розгляд заяв, документів та матеріалів, що надійшли до Кваліфікаційної комісії, прийняття рішень про допуск осіб, що подали зазначені документи, до складання кваліфікаційного іспиту;
- організація і проведення кваліфікаційних іспитів фізичних осіб, які бажають отримати кваліфікаційний сертифікат інженера-землевпорядника та/або інженера-геодезиста;
- встановлення вимог до програм підвищення кваліфікації сертифікованих інженерів-землевпорядників та інженерів-геодезистів;
- здійснення контролю за якістю професійної підготовки сертифікованих інженерів-землевпорядників та інженерів-геодезистів;
- затвердження переліку питань до кваліфікаційних іспитів та в разі потреби внесення змін до зазначеного переліку;
- прийняття рішень про видачу кваліфікаційного сертифіката інженера-землевпорядника та/або інженера-геодезиста, їх дублікатів;
- розгляд письмових звернень заінтересованих осіб, замовників документації із землеустрою, органів державної влади та місцевого самоврядування, саморегульованих організацій у сфері землеустрою та топографо-геодезичної і картографічної діяльності стосовно професійної

діяльності сертифікованих інженерів-землевпорядників та інженерів-геодезистів, а також актів, складених за результатами здійснених Держгеокадастром заходів державного нагляду (контролю);

– прийняття рішень про внесення подання до Держгеокадастру стосовно анулювання чи зупинення дії сертифіката інженера-землевпорядника та/або інженера-геодезиста у випадках, визначених законом;

– у разі потреби звернення до відповідних уповноважених органів з метою вирішення питань, що належать до її компетенції.

Організаційною формою роботи Кваліфікаційної комісії є засідання, які проводяться в міру надходження документів або виникнення питань, розгляд яких потребує прийняття рішення, але не рідше один раз на місяць.

Рішення Кваліфікаційної комісії приймаються шляхом відкритого голосування простою більшістю голосів присутніх на її засіданні та оформлюються протоколом, який підписують усі присутні на засіданні члени Кваліфікаційної комісії. Член Кваліфікаційної комісії, який не погоджується з прийнятим Кваліфікаційною комісією рішенням, висловлює окрему думку в письмовому вигляді, що додається до протоколу. Рішення Кваліфікаційної комісії може бути оскаржено в суді.

Кваліфікаційний сертифікат інженера-землевпорядника та/або інженера-геодезиста видається після проведення кваліфікаційного іспиту.

Складання інженерами-землевпорядниками кваліфікаційного іспиту Кваліфікаційній комісії та підвищення кваліфікації сертифікованих інженерів-землевпорядників здійснюються на базі факультетів землевпорядного профілю у вищих навчальних закладах відповідного рівня акредитації, які уклали договір з Держгеокадастром. Кваліфікаційний іспит є процедурою, під час проведення якої підтверджуються професійна компетентність інженера-землевпорядника, його рівень кваліфікації і знань як виконавця робіт із землеустрою.

Складання інженерами-геодезистами кваліфікаційного іспиту Кваліфікаційній комісії та підвищення кваліфікації сертифікованими інженерами-геодезистами здійснюються на базі факультетів геодезичного або землевпорядного профілю у вищих навчальних закладах відповідного рівня акредитації, які уклали договір з Держгеокадастром. Кваліфікаційний іспит є

процедурою, під час проведення якої підтверджуються професійна компетентність особи, її рівень кваліфікації і знань як виконавця топографо-геодезичних і картографічних робіт.

Кваліфікаційний іспит включає перевірку теоретичної підготовки та практичних навичок щодо складання документації із землеустрою та оцінки земель та/або виконання топографо-геодезичних і картографічних

Кваліфікаційний сертифікат інженера-землевпорядника видається інженеру-землевпоряднику, який склав кваліфікаційний іспит. Кваліфікаційний сертифікат, що підтверджує відповідність інженера-землевпорядника кваліфікаційним вимогам та його спроможність самостійно складати окремі види документації із землеустрою та документації з оцінки земель (крім експертної грошової оцінки земельних ділянок), виконувати топографо-геодезичні та картографічні роботи, проводити інвентаризацію земель, перевіряти якість ґрунтових, геоботанічних та інших обстежень земель під час здійснення землеустрою, видається у паперовій або електронній формі.

Кваліфікаційний сертифікат інженера-геодезиста видається інженеру-геодезисту, який склав кваліфікаційний іспит. Кваліфікаційний сертифікат інженера-геодезиста, що підтверджує відповідність особи кваліфікаційним вимогам та її спроможність самостійно проводити топографо-геодезичні та картографічні роботи, видається у паперовій або електронній формі.

Сертифіковані інженери-землевпорядники та інженери-геодезисти зобов'язані не рідше одного разу на чотири роки підвищувати кваліфікацію за програмою підвищення кваліфікації.

Строк дії кваліфікаційного сертифіката інженера-землевпорядника та інженера-геодезиста не обмежений у часі, крім випадків, визначених законом.

Рішення про зупинення дії кваліфікаційного сертифіката сертифікованого інженера-землевпорядника або інженера-геодезиста приймається Держгеокадастром у разі:

- невиконання вимог щодо підвищення кваліфікації у встановлені законом строки;
- надходження подання Кваліфікаційної комісії про зупинення дії кваліфікаційного сертифіката відповідно до статті 66-1 Закону України «Про

землеустрій» або статті 24 Закону України «Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність»;

– надання завідомо неправдивих даних, що призвело до викривлення інформації в Державних реєстрах сертифікованих інженерів-землевпорядників або інженерів-геодезистів.

Дія кваліфікаційного сертифіката поновлюється Держгеокадастром у тижневий строк після усунення особою наявних зауважень.

Кваліфікаційний сертифікат інженера-геодезиста анулюється Держгеокадастром шляхом відкликання його у таких випадках:

– за зверненням сертифікованого інженера-геодезиста;

– у разі набрання законної сили рішенням суду про обмеження дієздатності особи, яка є сертифікованим інженером-геодезистом, визнання її недієздатною, безвісно відсутньою;

– за поданням Кваліфікаційної комісії у разі встановлення факту порушення інженером-геодезистом законодавства у сфері топографо-геодезичної і картографічної діяльності, на підставі розгляду письмових звернень юридичних або фізичних осіб, органів державної влади та органів місцевого самоврядування відповідно до статті 24 Закону України «Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність»;

– на підставі свідоцтва про смерть.

Кваліфікаційний сертифікат інженера-геодезиста може бути також анульований за рішенням суду.

Рішення про зупинення дії чи анулювання кваліфікаційного сертифіката інженера-землевпорядника або інженера-геодезиста може бути оскаржено до суду.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

- Хто може бути замовниками землевпорядних робіт?
- Хто може бути розробниками землевпорядних робіт?
- Які основні права та обов'язки розробників землевпорядної документації?
  - Охарактеризуйте основні законодавчі, нормативні та правові акти у сфері землеустрою.
  - Що являє собою купівля-продаж земельної ділянки?
  - Назвіть основні нормативно-правові акти, що врегульовують процес купівлі-продажу земель?
  - Які фактори визначають порядок продажу земельної ділянки?
  - Назвіть складові процесу продажу земельної ділянки за цивільно-правовою угодою?
  - Хто реєструє договір купівлі-продажу земельної ділянки?
  - У якій формі власності може перебувати земельна ділянка та хто є суб'єктом права власності?
    - Розкрийте зміст права володіння, користування, розпорядження земельною ділянкою?
    - Охарактеризуйте процедуру проведення планових перевірок?
    - Охарактеризуйте процедуру проведення позанових перевірок?
    - З якою метою ведеться державний контроль?
    - Які види порушень земельного законодавства ви знаєте?

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України від 28.06.1996 р.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV
3. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768 – III.
4. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 №2755-VI
5. Закон України «Про землеустрій» від 22.05.2003 р. №858-IV.
6. Закон України «Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність» від 23.12.1998 № 353 – XIV
7. Закон України «Про основи містобудування» від 16.11.92 № 2780-XII.
8. Закон України «Про Державний земельний кадастр» від 07.07.2011 р. №3613- VI
9. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 р. №3038-VI
10. Закон України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» від 29.11.2001 р. № 2866-III.
11. Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 11.02.2010 р. № 1878- VI
12. Закон України «Про оренду землі» від 06.10.1998 р. № 161-XIV.
13. Закон України «Про охорону земель» від 19.06.2003 р. № 962-IV
14. Закон України «Про нотаріат» від 2.09.1993 р. № 3425-XII
15. Закон України «Про оцінку земель» від 11.12.2003 р. № 1378-IV
16. Закон України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» від 19.06.2003 р. № 963-IV
17. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» від 15.05.2003 р. № 755-IV
18. Закон України «Про санкції» від 14.08.2014 р. № 1644-VII
19. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 55.04.2007 № 877-V
20. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію України» від від 19 квітня 2017 р. № 275.

21. Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок ведення державного земельного кадастру» від 12 січня 1993 року № 15.

22. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Порядку інформаційної взаємодії між Державним земельним кадастром, іншими кадастрами та інформаційними системами » від 03.06.13 № 483.

23. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру обтяжень рухомого майна » від 05.07.04 № 830.

24. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення перевірки відповідності набувача або власника земельної ділянки сільськогосподарського призначення вимогам, визначеним статтею 130 Земельного кодексу України» від 16.06.2021 № 637